

Een goede start voor pasgeboren kalveren gaat verder dan voeding alleen. Diverse deskundigen verhalen over het belang van individuele huisvesting, een aangenaam ligbed en een beschutte plek in de melkperiode. De huidige open melkveestallen blijken voor jongvee ongeschikt.

De tijd dat kalveren werden weggestopt in overgebleven ruimten is op de meeste bedrijven voorbij. Individuele huisvesting in eenlingboxen of in opvallend witte iglo's voor de eerste twee weken van de opfok is eerder regel dan uitzondering. Dat ieder bedrijf individuele huisvesting voor de kalveren moet hebben staat voor Herbert Bouwers, hoofd fokverkoop bij Alpuro, als een paal boven water: 'Het is echt noodzaak om de dieren lang genoeg van elkaar gescheiden te houden. De eerste paar weken is de kans op ziekten, bijvoorbeeld diarree, waarvan bijna alle soorten besmettelijk zijn, het grootst.' Volgens Bouwers zet de trend voor opfok in iglo's nog steeds door. Terwijl Bouwers de termijn in de individuele huisvesting doortrekt naar drie weken, geeft bedrijfsadviseur Gert Jan Vliem van Agruniek juist het advies om deze periode op maximaal twee weken te houden. 'Jonge dieren hebben bewegingsruimte nodig. De spieren moeten kans krijgen zich te ontwikkelen en dat kan niet in een klein hokje.'

In Vlaanderen lijkt de opkomst van de iglo juist weer af te remmen, stelt Katrien Boussey van het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Gent. 'Ik baseer me hiermee op de vragen van landbouwers over de huisvesting. De iglo is sterk geproopt in Vlaanderen vanwege de mogelijkheid om ziekten te weren. Dit is terecht, maar aan de andere kant moeten de dieren wel sterk wennen aan het klimaat wanneer ze nadien terug naar de stal verhuizen.'

Mobiele, goed reinigbare huisvesting

Henk van der Horst, verkoopleider bij Denkavit, geeft de voorkeur aan een mobiele en goed reinigbare, individuele huisvestingsmethode, waarvan op ieder bedrijf een overcapaciteit moet zijn. 'Het schoonmaken van de boxen binnen een afdeling zorgt eerder voor verspreiding van ziekten. Verrijdbare boxen kunnen naar buiten worden gebracht om uitgebreid te worden gereinigd. Met ruim voldoende opvangmogelijkheden voor de kalveren kunnen de boxen een aantal weken buiten

drogen. Daarmee beperk je de kans op verspreiding van bacteriën.'

Om de kalveren een prettig leefklimaat te garanderen benadrukken de verschillende experts om vooral voor een ruime hoeveelheid stro in de hokken te zorgen. 'In eenlingboxen is het vaak op één plaats nat, juist daar waar de dieren liggen', zegt Bouwers. 'Bij de kalveren in groepshuisvesting kan het ligbed er nog mooi geel uitzien, terwijl er in werkelijkheid te weinig strooisel ligt. Of er voldoende in de hokken ligt is makkelijk te controleren; gewoon even op de knieën in het stro gaan liggen. Wanneer je natte plekken op de overall ziet, ligt er niet genoeg.'

Lage luchtsnelheid in frisse stal

Onder een aangenaam leefklimaat valt niet alleen het ligbed. Zowel in de iglo als in een eenlingbox ligt het kalf doorgaans beschut, maar na de overstap naar groepshuisvesting is de kans op tocht aanwezig. Een veel voorkomend probleem noemt Boussey de koudeval op de jonge dieren: 'De buitenlucht komt de stal binnen via de ventilatiekleppen, waarna het direct op de dieren valt.'

Haar Nederlandse collega's erkennen dit probleem, maar zij stuiten sinds korte tijd op een nieuwe, niet gewenste ontwikkeling: jongveestallen die te veel luchtinlaat kennen. Dit is een voortvloeisel van de steeds opener stallen van het melkvee. 'Veehouders redeneren vaak dat kalveren binnen dezelfde temperatuur kunnen verdragen als buiten in de iglo. Wanneer je de jongveestal even ver openmaakt als de anderhalve meter bij de melkkoeien dan krijg je een luchtverplaatsing die vele malen de norm voor jongvee overschrijdt', meent Vliem.

Hij legt uit dat bij de kalveren een luchtinlaat van 30 centimeter voldoende is. Deze dieren produceren zo weinig warmte, waardoor de hoeveelheid opstijgende lucht veel minder is dan bij melkkoeien. In een hoge stal, met veel inhoud, ontstaat dan een neerwaartse luchtstroming. Vliem: 'Om te veel luchtverplaatsing te voorkomen is windbreekgas in veel gevallen een eenvoudige oplossing. De kunst is een lage luchtsnelheid te hebben in een stal die wel fris is.'

Bouwers concludeert eveneens dat veehouders geneigd zijn de open stallen van het melkvee door te trekken naar de jongveehuisvesting. Als mogelijke

oplossing om tocht bij de kalveren te voorkomen noemt hij het plaatsen van scheidingswanden tussen de verschillende groepen. Tevens kan bij een hoge luchtinlaat met kleppen gewerkt worden die ervoor zorgen dat de koude lucht niet op de liggende kalveren valt.

Voor de kalveren tot circa honderd kilogram oppert Van der Horst de mogelijkheid van mechanische ventilatie. 'Hiermee stroomt de lucht via een regelbare inlaat over de voergang binnen om het vervolgens met een ventilator af te zuigen.'

In sommige gevallen is het moeilijk voor een veehouder om een ventilatieprobleem in zijn stal te achterhalen. 'De rookproef is dan een goede uitkomst', vertelt Bouwers. 'De ventilatie heeft zoveel invloed op de opfok. Negentig procent van de longproblemen wordt veroorzaakt door te veel trek in de stal.'

Voerverstrekking op niveau

Bij de overgang naar groepshuisvesting benadrukt Boussey dat de stal mee moet groeien met de kalveren. 'De voergoot is vaak op gelijke hoogte van de standplaats. Voor de kleinste kalveren kan de afstand tot de voederkrib te groot zijn. In dat geval is het beter met een voertrog te werken.' Bouwers ondersteunt deze gedachte: 'Wil je een goede ontwikkeling hebben bij de kalveren, dan moet je het voer makkelijk aanbieden. Door de trog met beugels op de juiste hoogte te hangen kan een kalf wel een week eerder ruwvoer beginnen te vreten.' Aanvullend hierop geeft hij de voorkeur aan een kunststofuitvoering van de trog. Vooral wanneer de melk ook in deze trog verstrekt wordt. Kunststof is eenvoudiger te reinigen en de melk koelt minder snel af dan in een metalen bak. Bouwers: 'Beter is het met twee aparte voerbakken te werken. Zo voorkom je dat de melk nog voerresten bevat.'

Al oppert Bouwers vanwege het arbeidsgemak de mogelijkheid om bij grotere groepen kalveren melk via een trog te verstrekken, Vliem geeft een duidelijke voorkeur aan emmervoeding. 'De snelheid waarmee kalveren drinken verschilt nu eenmaal. En je wilt toch kunnen controleren dat ieder dier zijn eigen portie krijgt', stelt Vliem.

Christel van Raay

Bedrijfsadviseur Gert Jan Vliem: 'Jonge dieren hebben bewegingsruimte nodig'

Luchtinlaat en ligbed